

Hij heeft de reputatie uiterst rationeel te zijn en geldt als een voorbeeld van de manager met visie. Hij straalt een vastberadenheid uit die sommigen ervaren als koppig zo niet autoritair. Maar tegelijk is Frans Verheeke hoogst emotioneel, met een hart voor de kleine mens. Eerst als bankier, nu als inspirerende kracht achter microkredieten voor de derde wereld.

Toon Osaer

'Ik probeer mijn geloof ook rationeel te gronden'

FRANS VERHEEKE

GEBOREN in 1934, ervaart Frans Verheeke als jonge snaak de ellende van de oorlog aan den lijve. Honger en tekort treffen het kroostrijke gezin met elf kinderen. Die toestand duurt voort in de jaren onmiddellijk na de oorlog. In die tijd ervaart hij hoe vernederend – zelfs goedbedoelde – liefdadigheid kan zijn. Het scherpt zijn zin voor oplossingen met het oog op zelfredzaamheid aan en voedt zijn sociaal engagement.

Dat rijtje engagementen oogt vandaag behoorlijk indrukwekkend. In de christelijke arbeidersbeweging, in de politiek, in de culturele sector, in de ziekenhuissector en in het onderwijs, dat laatste met een mandaat in de raad van bestuur van de Gentse universiteit en als voorzitter van de Hogeschool Gent.

– Vanwaar die tomeloze inzet en gedrevenheid?

Ongetwijfeld hebben we dat van huis uit mee gekregen. Ik stam uit een katholiek, sociaal voelend Vlaams gezin met een Daensistische traditie. Een behoorlijk explosief mengsel. In mijn jeugd was ik een veeleer bedeesde, schuchtere jongen. In de laatste jaren van de humaniora echter werd ik aangesproken door de aalmoezenier van een vakantiekolonie voor volkskinderen. Ik kreeg als knaap van zestien verantwoordelijkheid over veertig kinderen, en twee jaar later werd ik al kampleider voor tweehonderd twintig kinderen.

Aalmoezenier Remy Depaep was een bijzonder man. Ruimdenkend ook. Hij durfde de bekrompenheid van de toenmalige katholieke Kerk in vraag te stellen. En het belangrijkste, hij schonk me vertrouwen. Dat werkte enorm stimulerend en liet me openbloeien.

– Na studies rechten en sociologie aan de Gentse universiteit wordt u uiteindelijk bankier. Niet meteen een beroep met een sociale reputatie...

Voordien had ik al enkele jaren gewerkt voor het ACV, de christelijke vakbond. Nadien had ik ook sociologisch onderzoek uitgevoerd voor François Houtart. Zijn

Frans Verheeke: 'Ik hoop dat iedereen de bevrijding mag voelen die uitgaat van de Blijde Boodschap.'
© Kristof Ghyselinck

bijnaam luidde 'de rode kanunnik' en hij had ons de bevrijdende dimensie van het evangelie leren kennen. Het was Placide Depaep, één van de sterkhouders de christelijke arbeidersbeweging in Gent en broer van Remy, die me uiteindelijk overhaalde om directeur te worden van De Volksdepositokas.

Dat was oorspronkelijk een kleine spaarkas in de schoot van de arbeidersbeweging. We werkten aanvankelijk vooral met halftijdse agenten, die echter wel dicht bij de gewone mensen stonden. Het ging bijvoorbeeld om vrijgestelden van de mutualiteit en het syndicaat, en om onderwijzers. Onze betrachting was reguliere financiële producten om te sparen en te ontlenen aan de man te brengen, zodat gewone mensen ook een huis als eigendom konden verwerven. Zo werkten we mee aan hun ontvoogding. Het klassieke bankieren, dat sommige banken nadien wat hebben verlaten, een beetje tot hun eigen schande.

– Volksverheffing reikt voor u verder dan materieel bezit?

Men doet nu soms wat meewarig over die term, maar dat deert me niet. Naast onze eerste opdracht, goed bankieren, heb ik altijd gevonden dat we nog iets meer moeten doen. Daarom organiseerden we verschillende activiteiten voor onze klanten, in overgrote meerderheid eenvoudige werknemers. Wij boden bijvoorbeeld klassieke concerten aan, zodat

die mensen ook live Bach en Beethoven konden ontdekken. Wij sponsorden interessante tentoonstellingen en brachten aldus kunst en cultuur binnen hun bereik. We richtten poëzieavonden in en engageerden ons voor KAA Gent, de voetbalclub van de regio. Want voetbal is ook een sociaal gebeuren.

– Na een actieve loopbaan begon u nog aan een nieuwe uitdaging in dienst van de derde wereld. Wat zette u daartoe aan?

Dat avontuur begon al in 1992 met de oprichting van Incofin, wat staat voor Internationale coöperatie en financiering, omdat we op een bedrijfsmatige manier aan ontwikkelingssamenwerking wilden doen. Ik heb een hekel aan liefdadigheid, omdat het vanuit het standpunt van de ontvanger in zekere mate vernederend overkomt en vanuit die van de gever neerbuigend. Natuurlijk moet je in acute crisissituaties aan liefdadigheid doen. Maar laat het ons daartoe beperken en voorts werken aan structurele oplossingen. Wij doen dat op een bedrijfsmatige manier.

Dat wil zeggen dat we projecten moeten lanceren die rendabel zijn. En dat vanuit een dubbel oogpunt. Enerzijds financiële rendabiliteit, om de duurzaamheid van het project te verzekeren. Anderzijds sociale rendabiliteit, zodat je de bevolking waarvoor je het doet toekomst kunt geven.

Met Incofin zijn we actief op vlak van de microfinanciering. We proberen op die manier mee te werken om op een structurele wijze armoede in de wereld te verzachten en op termijn een beetje uit de wereld te helpen. En het werkt.

Geef je mensen in Ethiopië een lening van 100 dollar, dan zijn ze gelanceerd. Hier stelt dat niets voor, maar in Afrika kunnen ze er een koe mee kopen. Die produceert melk en die brengen ze naar de markt. Daarmee verdienen ze geld voor verdere ontwikkeling, kunnen ze schoolgeld voor hun kinderen betalen. En zie je op termijn het ontwikkelingsniveau van de mensen stijgen.

Intussen hebben we voor 20 miljoen euro eigen investeringen. Meestal gebeurt dat onder de vorm van leningen. Daarnaast beheren we ook andere fondsen, waardoor we al meer dan 100 miljoen euro in dergelijke initiatieven steken. We zijn daardoor een grote internationale speler en werken samen met belangrijke buitenlandse partners.

– Een groot deel van uw activiteiten speelde en speelt zich af in een pluralistisch milieu. U staat bekend als gelovig katholiek. Wordt u daarop wel eens aangesproken?

Ik geef meestal het antwoord alvorens ik de vraag krijg. Men weet dus dat ik gelovig ben en dat dit voor mij belangrijk is. Ik ben een rationeel mens en probeer mijn geloof ook rationeel te gronden. In die zin is het einde van het Johannevangelie voor mij bevestigend. Daar wordt Thomas opgevoerd. Die is zowat het prototype van de rationele denker. Hij zegt niet te geloven dat Christus verzen is vooraleer hij Hem kan zien en voelen. En plotseling staat Christus daar voor hem en Thomas zegt: „Ja, ik geloof.” Daar moet dus iets gebeurd zijn dat rationele mensen kunnen zeggen: „Ja, ik geloof.” En dan aan het einde van zijn evangelie zegt Johannes: „Ik kon nog veel meer vertellen, want er is nog veel meer gebeurd. Maar dit heb ik u verteld om u te tonen dat Jezus Christus de verlosser is.” Dat rationele, laconieke einde van een emotioneel en spiritueel evangelie vind ik fantastisch en is voor mij een grond om te blijven geloven, ondanks alles.

En waarom ik het doe? Daarbij inspireert me de Jacobusbrief: „Het geloof zonder de werken is dood.” Geloven en je niet inzetten voor je naasten en minder bedeelde broeder, is tekortschieten in je geloof. Daarop wordt men afgerekend, denk ik.